

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תש"ף, מס' 11281 + נספחים

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

תוכל להיעזר בנספח 2 – דף העזר לבחינה.

12. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש ובסוגריים אותו הפועל מנוקד.

ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

הפועל	השורש	הבניין
כמויות האשפה מעידות (מְעִידוֹת) שמדובר בתופעה רחבה.		
הסיור נערך בלילה שבו מפנים (מְפַנִּים) את הפסולת.		
הסיור אינו מותיר (מוֹתִיר) ספק בנוגע לשאלה היכן ערכו התושבים את קניותיהם.		
ברשתות המרכולים צומצם (צֻמְצַם) השימוש בשקיות ניילון.		
ד"ר יעל פרג מתמחה (מְתַמַּחָה) בכלכלת הסביבה.		
הפגיעה בעסקים מקומיים מעוררת (מְעוֹרְרֶת) מחאה בארצות הברית.		
במחקר השתתפו (הִשְתַּתְּפוּ) 500 נערים ונערות.		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תש"ף, מס' 11281 + נספחים

13. לפניך חמישה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- בזכות המבחר הגדול באתרי הקניות אני תמיד **מוצאת** (מוציאת) את מה שאני מחפשת.

- אנשים רבים הודו כי הם מעדיפים לציין כתובת **מומצאת** (ממציאת) ולא את כתובתם האמיתית.

- בני הנוער בישראל **מוציאים** (מוציאים) על קניות באינטרנט סכום חודשי קטן בהרבה מן הסכום שבני הנוער מוציאים בארצות הברית.

- באתרי קניות רבים יש הסברים למי שאינם **מתמצאים** (מתמצאים) בקניות ברשת.

- אם לא **נמצא** (נמצא) מתנה מתאימה בחנות בקניון, נחפש בחנויות המקוונות.

א. ציין ליד כל משפט את הבניין של הפועל המודגש בו.

ב. (1) מבין חמשת הפעלים המודגשים במשפטים, איזה פועל יוצא דופן מבחינת השורש?

(2) ציין את השורש שלו. _____

(3) ציין את השורש המשותף לארבעת הפעלים המודגשים האחרים. _____

ג. ליד כל אחד משני הפעלים שלפניך, כתוב את שם הפועל שלו ואת שם הפעולה באותו הבניין.

מוצאת (מוציאת) _____ , _____

מוציאים (מוציאים) _____ , _____

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תש"ף, מס' 11281 + נספחים

14. א. לפניך משפט, ובו שתי מילים מודגשות.

• המוצרים האַרוּזִים נאַרְזִים מחדש לצורך שליחתם בדואר.

(1) ציין נכון או לא נכון ליד כל אחד מן המשפטים שלפניך.

- שתי המילים שייכות לאותו הבניין. _____
- שתי המילים גזורות מאותו השורש. _____
- לשתי המילים יש משמעות סבילה. _____
- שתי המילים משמשות במשפט באותו חלק דיבור. _____

(2) בחר באחד מן המשפטים הלא נכונים, והסבר בעזרת שימוש במונחים דקדוקיים מדוע הוא אינו נכון.

ב. לפניך משפט מטקסט 1.

הפער בין שְׁלוֹחַ יבשתי לשילוח אווירי מבחינת פליטת גזי חממה הוא עצום.
לפניך ארבע מילים מודגשות שנגזרו מן השורש ש-ל-ח.

שְׁלוֹחַ, שְׁלִיחוֹת, הַשְׁתַּלְחוֹת, שְׁלִיחָה של חבילות מחו"ל נעשתה נפוצה.

(1) איזו מן המילים המודגשות אינה נוטה במשקלי שמות הפעולה?

הקף אותה.

(2) ציין מעל כל אחד משלושת שמות הפעולה את הבניין שאליו הוא שייך.

ג. לפניך שני משפטים, ובכל משפט מילה מודגשת.

• הילדים הם קהל אידיאלי בעבור משווקים (מְשׁוֹקִים).

• בני הנוער הם צרכנים (צִרְכָּנִים) מתוחכמים.

(1) מבין המילים המודגשות במשפטים הקף את המילה שהשורש שלה הוא גזור שם.

(2) ציין מעל המילה שהשורש שלה גזור שם את שם העצם שממנו נגזר השורש שלה.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תש"ף, מס' 11281 + נספחים

15. א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים

על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: המורה התחשב (ח-ש-ב) בתלמיד.

כדאי לנו לפעמים לעצור לרגע ו _____ (ב-ו-ן) בחפצים שאנחנו קונים ומכניסים

אלינו הביתה. כשאני _____ (ש-ו-ט) בדירתי, מביטה ברהיטים, פותחת ארונות

ובוחנת את תכולתם, אני _____ (ג-ל-י/ה) כי מעטים מאוד החפצים שאני

_____ (י-כ-ל) לומר עליהם בבטחה כי לא אזרוק אותם לעולם. למשל, את הכיסא

החום שהיה פעם של סבא שלי לעולם לא _____ (ר-צ-י/ה) להשליך לפח. אם

הכיסא הזה _____ (ש-ב-ר), אני _____ (ת-ק-ן) אותו. מחשבה זו מעט חריגה

בתרבות הצריכה שלנו, שבה גורמים לנו לזרוק כמה שיותר, כדי שנקנה כמה שיותר. אילו

היינו _____ (ס-פ-ק) רק במעט פריטים מכל דבר, ומתקנים את מה שמתקלקל, כל

השיטה הכלכלית של תרבות זו הייתה _____ (ק-ר-ס).

(מעובד על פי ארנה קזין. תרבות הצריכה או תרבות הזבל? מתוך האתר **מסע אחר**)

ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים

על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: תעלִית (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.

"תרבות הצריכה" הוא מונח המתאר את התנהגות הצרכנים בעולם המערבי.

התנהגות זו מתאפיינת ב _____ (ק-נ-י/ה) מרובה של מוצרים שאינם הכרחיים.

ה _____ (ב-ק-ר) על "תרבות הצריכה" היא שתרבות זו מייחסת חשיבות יתר

לחומריות ומעודדת אנשים לרכוש מוצרים שהם מעבר ל _____ (י-כ-ל) הכספית

שלהם. הגורם העיקרי שמעודד צריכה בקרב הציבור הוא הפרסומות המופצות באמצעי

ה _____ (ק-ש-ר) ההמוניים: העיתונות, הטלוויזיה והמרשתת.

בשנים האחרונות דווקא הקולות של אנשים התומכים ב"תרבות הצריכה" מתרבים.

לדבריהם, לאיש אין _____ (ז-כ-י/ה) להחליט בעבור אחרים אילו מוצרים

הכרחיים להם ואילו אינם הכרחיים. כמו כן הם טוענים שהכלכלה העולמית מתבססת

על "תרבות הצריכה", ובלעדיה לא הייתה מתאפשרת _____ (פ-ת-ח) בתחומים

רבים החשובים לאנושות, כגון מדע, _____ (ר-פ-א) ואף אומנות.

(מעובד על פי הערך "תרבות הצריכה" באתר **ויקיפדיה**)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תש"ף, מס' 11281 + נספחים

16. א. לפניך ארבע מילים מודגשות מחידושי האקדמיה ללשון העברית.

מַרְכּוּלִית (בלועזית: מינימרקט)

דְּרָגְנוֹעַ — גֶּרֶם חשמלי של מדרגות עולות או יורדות.

מַגְדָּנִיָּה (בלועזית: קונדיטוריה)

מַחְנָאוֹת (בלועזית: קמפינג)

(1) מבין ארבע המילים **הקף** את המילה שלא נוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.

(2) ציין את דרך תצורתה של המילה שהקפת. _____

(3) העתק את שלוש המילים האחרות, וציין את משמעות הצורן הסופי שבכל אחת מהן.

המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

המילה: _____ משמעות הצורן הסופי: _____

ב. לפניך שלושה זוגות של צירופים, ובכל זוג מודגשות שתי מילים.

בכל זוג **הקף** את המילה שמקורה בלעז.

זוג 1: גַּז / החנקן / **הַמְגִזֵּר** הפרטי

זוג 2: בתי **מָלוֹן** / שקית **נִילוֹן**

זוג 3: סדרת **דְּרָמָה** / **מְהוּמָה** רבה

ג. שמות בעלי המקצוע והעיסוק בעברית נוצרו בדרכי תצורה מגוונות.

(1) לפניך שלושה שמות של בעלי מקצוע. ציין ליד כל שם את דרך התצורה שלו.

_____ **קִנְיָן**

_____ **מִנְכָּ"ל**

_____ **בִּימָאי**

(2) בחר באחד משמות בעלי המקצוע, והסבר בפירוט את דרך התצורה שלו.

בפרק זה עליך לענות על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של הפעלים המודגשים).

הפועל	השורש	הבניין
(1) המנהיג הנרקיסיסט מאופיין (מֵאָפֵּין) בחשיבות עצמית.		
(2) סביר להניח שאנשים ירימו (יְרִימוּ) גִּבָּה.		
(3) מנהיגים צנועים נכונים (נִכְוֻנִים) להקשיב לדעות של אחרים.		
(4) שוו (שָׁווּ) בנפשכם שאדם כלשהו יטען שהוא בעל כריזמה.		
(5) העולם סביבנו ייעשה (יֵעָשֶׂה) מקום טוב יותר, אם מנהיגים צנועים ינהלו אותו.		
(6) בגלל צרכים פסיכולוגיים ש טבועים (טְבוּעִים) בנו, אנחנו בוחרים במנהיגים כריזמטיים.		
(7) מנהיג הבטוח בעצמו אינו צריך להוכיח (לְהוֹכִיחַ) את צדקת דרכו.		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצב-ברק**, אוגוסט 2019, מס' 11281

+ נספח

12. א. לפניך חמישה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- (1) חברי כנסת **עונים** (עוֹנִים) כיום על שאלות גם באמצעות האינטרנט.
 - (2) מנהיגים נרקיסיסטים **מונעים** (מוֹנְעִים) גם מן הצורך בכוח ושליטה.
 - (3) החוק אינו **מונע** (מוֹנֵעַ) מחברי מפלגה לטוס לכינוסים בחו"ל.
 - (4) כלי הרכב של פמליית ראש הממשלה **נעים** (נָעִים) ברחובות בליווי משטרתני.
 - (5) דברי המנהיג **נעמו** (נֶעֱמוּ) לציבור.
- בטבלה שלפניך, מיינ את הפעלים המודגשים לשלוש קבוצות על פי הגזרה.

שלמים	נחי ע"י/ו	נחי ל"י/ה

ב. • לפניך שני משפטים.

- (1) מנהיגים אותנטיים **נועצים** (נוֹעְצִים) בדעתם של אחרים.
 - (2) בזמן שיחה אנחנו בדרך כלל **נועצים** (נוֹעְצִים) עיניים בבן שיחנו.
- השלם את הטבלה שלפניך.

הפועל	שורש	בניין	גוף
נועצים (משפט 1)			
נועצים (משפט 2)			

• הקף את שם הפועל של הפועל **נועצים** (נוֹעְצִים) שבמשפט (1).

להיוועץ (לְהוֹעֵץ), לייעץ (לְיַעֵץ), לנעוץ (לְנַעֵץ), להתייעץ (לְהִתְיַעֵץ)

+ נספח

מיכל **מאמינה** (מֵאֲמִינָה) שההחלטות של רונן יהיו נכונות מכיוון שהוא מתיעץ עם הצוות, ויש לו סיכוי להשיג תוצאות טובות בעבודתו.

הוא הוכיח שהוא **מנהל** (מְנַהֵל) טוב, אבל הוא גם אדם **מופנם** (מְפֻנָּם), והיא חוששת שאנשי הצוות לא יתחברו אליו.

צורת הבינוני	שורש	בניין	הקף את חלק הדיבור הנכון
			שם עצם / שם תואר / פועל
			שם עצם / שם תואר / פועל
			שם עצם / שם תואר / פועל

(1) טריאתלון הוא ענף ספורט אולימפי המשלב שחייה, רכיבה על אופניים וריצה (ריצה).
 (2) בהתנהגות הוותרן יש משום **ריצוי** (ריצוי) אחרים על חשבון טובתו האישית.
 (3) לשכת רואי החשבון יוזמת מהלך של **הרצת** (הרצת) מועמד מטעמה לנשיאות הלשכה.
 (4) יש אירועים שמצריכים **התרוצצות** (התרוצצות) רבה בין חנויות.

- **הקף** את שם הפעולה היוצא דופן מבחינת השורש.
- מהו השורש המשותף לשלושת שמות הפעולה האחרים? **הקף** את התשובה הנכונה.

ר-ו-ץ ת-ר-ץ ר-צ-י/ה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצב-ברק**, אוגוסט 2019, מס' 11281
+ נספח

14. א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
- דוגמה:** המורה התחשב (ח-ש-ב) בתלמיד.
- "אתם אומרים שאתם אוהבים את הילדים שלכם יותר מכול, אך אתם גוזלים מהם את עתידם", _____ (ט-ו-ח) גרטה תונבֶּרג בת ה־16 משוודיה בחבורת פוליטיקאים מעונבת שהתכנסה בפולין כדי _____ (ד-ו-נ) בהתחממות כדור הארץ.
- גרטה _____ (פ-נ-י/ה) אצבע מאשימה אל בעלי אינטרסים כלכליים ואמרה שבני דורה והדורות הבאים עתידים לשלם את המחיר.
- זה עשרה חודשים הנערה השוודית _____ (י-ב-ל) את מאבק התלמידים לצדק אקלימי. היא _____ (י-ס-ד) תנועת מחאה נגד שינויי האקלים, תנועה המעודדת בני נוער _____ (מ-ח-י/ה) על אדישות הממסד בנוגע למשבר האקלים.
- (מעובד על פי נורית רובין-ווילסון, "גרטה יוצאת להציל את העולם", **גלובס**, 9/6/2019)
- ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
- דוגמה:** תַּעֲלִית (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.
- פיתוח מנהיגות אינו דבר פשוט, הוא מצריך _____ (ב-ו-נ) ואבחון עצמי, לימוד, רכישת ידע ו _____ (נ-ס-י/ה).
- אנחנו מצפים ממנהיג שיתמיד ויפתח את ה _____ (י-כ-ל) שלו ולא יסתפק ב _____ (כ-ש-ר) המולדים שלו. כמו כן אנחנו מצפים ממנהיג שיבחן את _____ (נ-ק-ד) החוזק והחולשה שלו כל הזמן, שיהיה פתוח לכל מיני אתגרים ויהיה מוכן לקבל _____ (ב-ק-ר) על אופן ההנהגה שלו ועל ה _____ (נ-ה-ג) שלו כלפי אחרים.
- (מעובד על פי יעל מהודר, "ניהול ומנהיגות", **גלובס**, 9/12/2018)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצבי-ברק**, אוגוסט 2019, מס' 11281
+ נספח

15. א. לפניך שלושה משפטים, ובהם מילים מודגשות.

- (1) הציבור מחפש מנהיג שהוא **ביצועיסט** (בְּצוּעִיסֵט).
 - (2) הציבור מעדיף הנהגה שבה ה**מדינאי** (מְדִינָאי) מחויב למדיניותו המוצהרת.
 - (3) אחד מראשי ממשלת בריטניה היה **בנקאי** (בִּנְקָאי) בצעירותו.
- ממין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות.

בסיס <u>לועזי</u> וצורן <u>עברי</u>	בסיס <u>עברי</u> וצורן <u>לועזי</u>	בסיס <u>עברי</u> וצורן <u>עברי</u>

ב. לפניך משפט.

ההנהגה **מסירה** (מסירה) מעליה אחריות.

במשפט זה מודגשת המילה **מסירה**. ציין את השורש ואת הבניין של מילה זו.

השורש: _____ הבניין: _____

בהקשר אחר המילה מְסִיחָה משמשת שם פעולה.

כתוב את השורש של שם פעולה זה. _____

ג. האקדמיה ללשון העברית אישרה את השימוש במילה **ראשה** (ראִשָּׁה) –

(רֹאשֶׁת ממשלה, ראשת עיר).

מהו סוג הצורך הסופי (גזירה או נטייה) במילה ראשה, ומהי משמעות צורן זה?

_____ **סוג הצורן הסופי:** _____ **משמעות הצורן:** _____

ד. לפניך ארבעה שמות.

מקצוע (מְקֻצֵּעַ), מרגוע (מִרְגּוּעַ), קולנוע (קוֹלְנוֹעַ), צנוע (צְנוּעַ)

- הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.
- מהי דרך התצורה של השמות האחרים? **הקף** את התשובה הנכונה.

שורש ומשקל בסיס וצורן סופי הלחם בסיסים

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

לא לכחיתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).

ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	הדרך שבה אנו צורכים מידע השתנתה (הִשְׁתַּנְתָּה) לחלוטין מאז כניסתו של האינטרנט לחיינו.		
(2)	אופן הצגת החדשות מהירח נועד (נוֹעַד) ליצור אמינות.		
(3)	בעיתון לא פורסמה (פֻּרְסְמָה) כל התנצלות.		
(4)	לעיתים הקוראים אינם חשים (חָשִׁים) בסאתירה.		
(5)	מנהיגים מערערים (מְעַרְעְרִים) את הלגיטימיות של גופי תקשורת.		
(6)	בהודו הובילו (הוֹבִילוּ) ידיעות כזב לידי מקרי אלימות מזעזעים בקרב אזרחים.		
(7)	כבר בימי מלחמת העולם השנייה פורסם מידע מוטעה כדי להרים (לְהָרִים) את מורל החיילים.		

פ-צ-י/ה	פ-ו-י

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

13. א. (1) לפניך שתי קבוצות של שמות פעולה. בכל קבוצה יש שם פעולה

יוצא דופן מבחינת הבניין.

בכל אחת מן הקבוצות, הקף את שם הפעולה היוצא דופן מבחינת הבניין, וציין את הבניין המשותף לשמות הפעולה האחרים.

I. הוֹרְדָה, הִטְעָה, הִתְאַם, הִבְנָה, הִלִיכָה

הבניין המשותף: _____

II. תִּרְגוּם, פִּרְנָסָה, בִּעְרָה, תִּאֹר, בִּקְשָה

הבניין המשותף: _____

(2) ציין את השורש של כל אחד משמות הפעולה שלפניך.

הִטְעָה _____ הִבְנָה _____

ב. לפניך הנחיה לזיהוי ידיעת כזב, ובה מילים מודגשות.

שִׁימוּ לב לכותרת. בִּדְקוּ אם היא קשורה לתוכן או אם היא מְגִזְמֶת, דִּרְמָטִית, מְעַצְבֶּנֶת במיוחד או לא רְאָלִית.

(1) מבין המילים המודגשות בהנחיה העתק את שני שמות התואר שהם

צורות בינוני, וציין את הבניין של כל אחד מהם.

צורת בינוני: _____ הבניין: _____

צורת בינוני: _____ הבניין: _____

(2) ציין שתי נקודות דמיון בתצורתם של שמות התואר האחרים (שאינם צורות בינוני)

שבהנחיה.

(3) ציין את השורש ואת הבניין של הפועל שִׁימוּ שבהנחיה.

השורש: _____ הבניין: _____

(4) באיזה זמן (דרך) נוטים הפעלים שִׁימוּ, בִּדְקוּ שבהנחיה? _____

(5) בעברית יש דרכים נוספות לניסוח הנחיות.

כתוב בדרך אחרת את ההנחיה: " בִּדְקוּ אם היא קשורה לתוכן".

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

14. א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
דוגמה: המורה התחשק (ח-ש-ב) בתלמיד.
לפני כמה חודשים _____ (י-ד-ע) חברת פייסבוק על השקת פלטפורמה חדשה לפיתוח "בוטים", ובכך הצליחה להביא לקדמת הבמה את תחום הבוטים כולו. מאותו רגע אנו _____ (ע-ו-ד) לחברות נוספות המחליטות לפתח בוטים משלהן. בוט הוא למעשה תוכנת מחשב ה _____ (א-פ-ש-ר) למשתמש לעשות פעולות או משימות באמצעות שיחה עימה בכתב או בקול.
הבוט יכול לעשות עבורנו מגוון רחב של פעולות כמו _____ (ז-מ-ן) בעבורנו טיסה ומלון, _____ (מ-ל-ץ) לנו על סרטים, ואפילו _____ (ב-נ-י/ה) בשבילנו אתר אינטרנט. הסיבה שהבוט זוכה לפריחה היא שמשתמשים רבים מעדיפים _____ (ש-ו-ח) כמה שניות עם בוט ולבקש ממנו את השירות הרצוי, מלהוריד אפליקציה [יישומון] לשימוש חד-פעמי.
- ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
דוגמה: תגלית (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.
עם _____ (כ-נ-ס) האינטרנט לחיינו חל _____ (ש-נ-י/ה) מהותי במפת התקשורת. בצד כלי התקשורת המסורתיים כמה תשתית טכנולוגית חדישה המאפשרת ל _____ (א-ר-ג-ן) תקשורת חדשים לפעול ללא חוקים וללא כללי _____ (פ-ק-ח). בשנים האחרונות מתלבטים ברחבי העולם כיצד להחיל חוקים על _____ (פ-ע-ל) רבות המתבצעות באינטרנט.
_____ (ל-ב-ט) זו נובעת מהעובדה שהטכנולוגיה החדשה מאפשרת _____ (פ-ר-ס-ם) של מידע בהיקף עצום וב _____ (ע-ל-י/ה) אפסית. אומנם אלה הם _____ (י-ת-ר) חשובים, אולם כאשר כל אדם יכול לבנות אתר משלו ולכתוב ככל העולה על רוחו, נדרשים כללים שיסייעו לציבור להבחין בין מידע אובייקטיבי ובין דעה אישית.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

15. א. לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

"פקודת העיתונות" היא **פקודה** אשר נחקקה בימי **שלטון** המנדט הבריטי בארץ-ישראל, ונועדה לאפשר לשלטונות לפקח ב**יעילות** על העיתונות בארץ. על פי פקודה זו, כדי להוציא לאור עיתון נדרש רישיון מן הממשל ולשלטון יש **זכות** להפסיק את פעולתו של העיתון, אם לדעתו הוא מפרסם ידיעות המהוות סכנה לשלום הציבור. עם הקמת המדינה בשנת 1948 אימצה ממשלת ישראל פקודה זו. במהלך השנים הוטחה ב**יקורת** קשה על קיום הפקודה. המבקרים טענו שהיא גורמת ל**התערבות** יתר של השלטון בחופש הפעולה של אמצעי התקשורת, שהיא משפיעה על **זהות** העיתונים, וכן שהיא מנוגדת לערך העיתונות ה**חופשית**. בסופו של דבר, בוטלה הפקודה בשנת 2017.

מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ט, מס' 11281 + נספח

ב. (1) לפניך רשימת צירופים ובכל צירוף מילה מודגשת.

מבין המילים המודגשות **הקף** את שלוש המילים שהצורן הסופי בהן הוא צורן נטייה.

גרונ יבש מידע **שקרי** **סוכנות** ידיעות

רשתות חברתיות תפוצה **רחבה** של מידע **מדען** חלל

(2) לפניך משפט ובו מילה מודגשת.

אדם זה פיקח, רהוט בדיבורו, ו**דעתן**.

• מהו סוג הצורן הסופי במילה **דעתן** שבמשפט הנתון?

הקף את התשובה הנכונה.

צורן גזירה / צורן נטייה

• כתוב משפט או צירוף, ושכך בו את המילה **דעתן** כך שסוג הצורן הסופי בה

יהיה אחר מזה שהקפת.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

11. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד). ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין
(1)	ההתמכרות למשחקי וידאו נקראת (נִקְרָאת)	"הפרעת גיימינג".
(2)	המשחקים מתגמלים (מְתַגְמְלִים) את השחקנים בנקודות זמן שונות.	
(3)	האתגרים מוציאים (מוֹצִיֵּאִים) את השחקנים ממצבי הנוחות שלהם.	
(4)	החוקרים מחילים (מְחִילִים) את מסקנותיהם על דור חדש של משחקים טיפוליים.	
(5)	הטכניקה מכונה (מְכֻנָּה) "פרס משתנה".	
(6)	המדיה החברתית ומשחקי הווידאו מצליחים לפתות (לְפַתוֹת) את הילדים.	
(7)	גרסת המשחק הורדה (הוֹרְדָה) במיליוני מחשבים בעולם.	

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תשע"ט, מס' 11281 + נספח

12. א. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

(1) במשחק מחשב השחקן חייב להחליט לאן לכוון ומתי **לירות** (לירות).

(2) המנהל **הורה** (הורה) למזכירה לזמן מועמדים לריאיון.

(3) בשנת 1995 השיקה חברת מייקרוסופט את הדפדפן "אינטרנט אקספלורר", ובכך

נורתה (נורתה) יריית הפתיחה בקרב על הדפדפן הפופולרי בעולם.

• מהו השורש המשותף לכל הפעלים המודגשים? **הקף** את התשובה הנכונה.

י-ר-ת י-ר-י/ה ר-ו-י/ה ר-ת-י/ה

• כתוב את הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

לירות _____, הורה _____, נורתה _____

• כתוב את שם הפועל של הפועל הורה.

• לפניך משפט, ובו מודגשת מילה.

בהרצאה דיבר **הורה** (הורה) על ההתמכרות של בנו למשחקי המחשב.

ציין מהו השורש של המילה הורה במשפט זה.

ב. לפניך משפט, ובו שתי מילים מודגשות בקו.

מהירות גלישה גבוהה מאפשרת תגובות מהירות על המהלכים במשחק.

ציין מעל כל מילה המודגשת בקו את חלק הדיבור שלה: פועל, שם עצם, שם תואר.

עמוד 18

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תשע"ט, מס' 11281 + נספח

14. א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים

על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: המורה התחשב (ח-ש-ב) בתלמיד.

משחקי המחשב החינוכיים _____ (פ-ת-ח) לצורך השגת מטרות חינוכיות ולימודיות.

הם נועדו _____ (ס-י-ע) לתלמידים ללמוד נושאים מסוימים, _____ (ב-י-ו-ן)

אירועים היסטורים או _____ (ר-כ-ש) מיומנות כלשהי. משחקי המחשב החינוכיים

_____ (ח-ש-ב) כיום לכלי עזר חשובים בהוראה.

מחקרים רבים מלמדים על תרומתם של משחקי המחשב החינוכיים לחוויית

הלמידה של התלמידים. על פי המחקרים, משחקים אלה _____ (י-ו-ס-ף)

הנאה ללמידה, ומגבירים את המוטיבציה של התלמידים ללמוד.

נוסף על כך משחקים אלה _____ (א-פ-ש-ר) לתלמידים _____ (נ-ס-י/ה)

וגם _____ (כ-ש-ל), שלא כמו כלים לימודיים אחרים, למשל מבחנים.

ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים

על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: תגלית (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.

ההחלטה של ארגון הבריאות העולמי של האו"ם להכיר ב _____ (י-ו-פ-ע)

ההתמכרות למשחקי מחשב כהפרעת נפש, מעוררת _____ (ח-ל-ק) בקרב החוקרים.

המצדדים בהחלטה מצביעים על _____ (ק-ר-י/ה) שבהם נפגעו אנשים

בשל _____ (ר-ג-ל) המשחק שלהם. כמו למשל מותם של שני גברים בטייוואן לאחר

ימים ארוכים של משחקים בקפה אינטרנט. לעומת זאת, המתנגדים להחלטה טוענים שלא

נמצאה כל _____ (י-ו-כ-ח) שהתמכרות למשחקי וידאו היא בעיה נפשית ממשית.

למרות ה _____ (י-ו-כ-ח) המתמשך בין שני הצדדים דבר אחד ברור: להתמכרות

למשחקים יש קריטריונים ייחודיים מאוד, ורק שיעור נמוך מן האוכלוסייה עומד בהם.

רוב הגיימרים אינם נחשבים מכורים.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חורף תשע"ט, מס' 11281 + נספח

15. א. לפניך קטע על פי טקסט 3, ובו מילים מודגשות.
- האם **השתעשעות** "חסרת מחשבה" במשחקי מחשב שמטרתם לגבור על זומבים ו**חייזרים** יכולה לשפר את כישורי החשיבה?
- על פי מחקרים, משחקי מחשב שיפרו **מגוון** כישורים בקרב אנשים ששיחקו בהם **בקביעות**. יכולת הריכוז שלהם – **עיקרון** חשוב בלמידה – השתפרה, וכן השתפרה **מהירות** עיבוד המידע שלהם. אחת החברות מפתחת משחק **טיפולי** שמקורו במשחק **מסחרי** ומטרתו לשפר את הקשב, אולם יידרש עוד זמן עד שה**קהילה המדעית** תכיר באופן רשמי במשחקים כאלה.

מיינן בטבלה שלפניך את המיילים המודגשות על פי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי	הלחם בסיסים

- ב. "גיימר" (gamer) הוא חובב מושבע של משחקי וידאו ושל משחקי מחשב ומקדיש זמן רב למשחקים עצמם, לדיון בהם ולקריאה עליהם.**
בשל הצורך בחלופה עברית למילה "גיימר", הציעה האקדמיה ללשון העברית שתי אפשרויות והעמידה אותן לבחירת הציבור.
משחקן משחקאי

(1) ציין באיזו דרך תצורה בחרה האקדמיה ללשון העברית

ליצור את שתי החלופות האלה.

- (2) בחר באחת מן החלופות, ופרט את דרך תצורתה.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

לא לכתוב באזור זה

لا تكتب في هذه المنطقة

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצב-ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281
+ נספח

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

- בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 11-15 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.
11. **א.** לפניך ארבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	טראומת ההסללה הובילה (הוֹבִילָה) את ורטהיימר להשיק את הפרויקט שלו.		
(2)	ההכוונה לבתי הספר המקצועיים נעשית (נַעֲשִׂית) על פי יכולות התלמיד.		
(3)	התעשיינים מתלוננים (מְתַלּוֹנְנִים) על מחסור באלפי עובדים.		
(4)	ההסללה ההפוכה בישראל נהוגה (נְהוּגָה) לא מעט שנים.		

- ב.** לפניך שני משפטים. קרא אותם, והשלם את הטבלה שאחריהם.
- (1) התעשיינים מתלוננים על מחסור באלפי עובדים, ופתרון אינו **נִרְאָה** באופן.
- (2) אם משרד החינוך יפתח עוד בתי ספר מקצועיים, **נִרְאָה** שינוי כבר בעשור הקרוב.

הפועל	שורש	בניין	זמן	גוף
נראה (משפט 1)				
נראה (משפט 2)				

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, חצב־ברק, אוגוסט 2018, מס' 11281

+ נספח

12. א. לפניך קטע, ובו חסרים שמות עצם. קרא אותן, והשלם את שמות העצם החסרים על פי השורש הנתון בסוגריים.

זאב סטף ורטהיימר הוא תעשיין ישראלי, שזוכה ל _____ (י-ק-ר) מצד החברה והמדינה. הוא ה _____ (י-ס-ד) של מפעלים מצליחים ושל בתי ספר מקצועיים. את דרכו החל בבית מלאכה קטן לייצור סכינים ששכן ליד ביתו בנהרייה. בית המלאכה גדל ונעשה ל _____ (פ-ע-ל) מצליח מאוד. בשנות השמונים יזם ורטהיימר את ה _____ (ק-ו-מ) של גוש תפן בגליל המערבי. באזור ה _____ (ע-ש-י/ה) בגוש תפן הוקם גן שמטרתו לפתח _____ (י-ז-מ) בתחום הייצור, והוא מתמקד בייצור המיועד ל _____ (י-צ-א). ב־1964 היה ורטהיימר שותף ב _____ (ב-נ-י/ה) בית ספר שסיפק לתלמידיו _____ (כ-ש-ר) מקצועית. בהיותו מנהל מפעל ערך סטף ורטהיימר ניסוי והפחית לעובדיו את מס ההכנסה. בכך הוא הוכיח כי הפחתת נטל המס מגדילה את _____ (פ-ו-ק) העובדים. (על פי הערך "סטף ורטהיימר" באתר ויקיפדיה)

- ב. לפניך משפט.

המנהל **תדור** (תִּדְרֹךְ) את העובדים.

השורש של הפועל **תדור** הוא שורש תנייני.

השלם בטבלה שלפניך את דרך היווצרות השורש של הפועל **תדור**.

השורש הראשוני	המילה המתווכת (מילת המעבר)	השורש התנייני

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצב־ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281
+ נספח

13. א. לפניך משפט, ובו מודגשות בקו שלוש מילים בצורת הבינוני.

תעשיינים מתקשים למצוא עובדים מיומנים.

ציין בטבלה שלפניך את השורש ואת הבניין של כל מילה מודגשת. **הקף** את חלק הדיבור של כל אחת מן המילים המודגשות.

צורת הבינוני	שורש	בניין	הקף את חלק הדיבור הנכון
מתקשים (מִתְקַשִּׁים)			שם עצם שם תואר פועל
עובדים (עוֹבְדִים)			שם עצם שם תואר פועל
מיומנים (מְיֻמָּנִים)			שם עצם שם תואר פועל

ב. לפניך שלושה צירופים, ובהם מודגשים שמות פעולה.

ציין ליד כל שם פעולה את הבניין שלו.

— **חֻוִּיִּית (חֻוִּיַּת) לַמִּידָה**

— הסללה (הסללה) הפוכה

— שדרוג (שדרוג) המילה "כסף"

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצב-ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281

+ נספח

14. א. לפניך ארבעה משפטים, ובהם חמישה פעלים מודגשים — ארבעה מהם סבילים, ואחד מהם אינו סביל.

קרא את ארבעת המשפטים, וענה על הסעיפים שאחריהם.

- בעתיד **מתוכננת** (מְתֻכְנֶנֶת) בניית בתי ספר מקצועיים ליד מפעלים.
- כל אחד צריך **להשתכר** (לְהִשְׁתַּכֵּר) בכבוד.
- היה חשש שמא תלמידים **יוסללו** (יִסְלְלוּ) לחינוך מקצועי, וכבר בגיל 14 **ייחרץ** (יִיחָרֵץ) גורלם לעבוד עבודת כפיים.
- ההסללה ההפוכה **נגרמה** (נִגְרְמָה) בשל סגידה בלתי מתפשרת להשגת תעודת בגרות.

(1) **הקף** שני פעלים סבילים מאותו הבניין.

(2) כתוב את שם הפועל של אחד מהם. _____

(3) בחר בפועל סביל אחד, שלא הקפת, וכתוב את צורת הפִּעֵל שלו. שמור על הגוף

ועל הזמן של הפועל. _____

(4) כתוב את הפועל שאינו סביל בזמן עתיד, גוף מדבר (גוף ראשון, יחיד). _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

מ-ר-צ	ר-ו-צ	ר-צ-י/ה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, **חצב-ברק**, אוגוסט 2018, מס' 11281

+ נספח

15. א. לפניך שלושה משפטים, ובהם שמות מודגשים. קרא אותם, וענה על הסעיפים שאחריהם.
- הפרויקט החדש של סטף ורטהיימר, הקמת מגמה **מקצועית (מְקוּצְעִית)** בבתי ספר בארץ, נועד לפתור את בעיית ה**מחסור (מְחִסוֹר)** בכוח אדם.
 - מעצב הטקסטיל מתקשה למצוא תופרים מיומנים, וה**מלונאי (מְלוֹנָאי)** מתקשה למצוא עובדים **איכותיים (אִיכוּתִיִּים)**.
 - במערכת החינוך מעדיפים תעודת בגרות עיונית על **תעודה (תְּעוּדָה)** מקצועית.
- (1) בטבלה שלפניך מין את השמות המודגשים על פי דרך התצורה שלהם.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

- (2) העתק מן המשפטים שם עצם אחד (לא מודגש) ששאלו מלעז. _____
- ב. לפניך שתי קבוצות של שמות.
- בכל קבוצה **הקף** את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.
- מְלוּכָה, מְנוּחָה, מְשִׁימָה, מְרִיבָה
תְּנָאי, גִּלְאִי, קִנְאִי, רִמָּאִי
- ג. לפניך שמות של ארבעה כלי טיס.
- דָּאוֹן, אֲוִירוֹן, רֶחֶפֶן, מָטוֹס
- (1) הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.
- (2) מהי דרך התצורה של השם שהקפת? _____
- (3) מהי דרך התצורה המשותפת לשאר המילים? _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

בפרק זה ענה על ארבע מן השאלות 10-14 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

10. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין
(1) הניסיון המצטבר (מְצַטָּבֵר) במהלך החיים מאבד את ערכו.		
(2) שכבת הגיל של המבוגרים לא מקבלת את ההזדמנות שהיא ראויה (רְאוּיָה) לה.		
(3) המעסיק הביע תקווה שבעתיד ישתנה (יִשְׁתַּנֶּה) המצב.		
(4) ככל שנקדש את החדשנות, יוסיפו (יוֹסִיפוּ) הזקנים ויאבדו את ערכם.		
(5) הקשישים מביאים (מְבִיאִים) נקודת מבט מתקופה אחרת.		
(6) הייתכן שוותיק הרופאים ימונה (יִמָּנֶה) למנהל המחלקה?		
(7) נדרש מאמץ כדי לדמיין (לְדַמּוֹן) את עצמנו בעתיד.		

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

11. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- (1) סבי **הישיר** (הַיִשִּׁיר) מבטו אליי. _____
- (2) בטקס יום העצמאות **הושרו** (הוֹשְׁרוּ) פזמונים העוסקים באהבת הארץ. _____
- (3) נוכחותם של מבוגרים עשויה **להשרות** (לְהַשְׁרוֹת) אווירה נעימה במקומות עבודה. _____
- (4) "**יישר** (יִישַׁר) כוח", בדרך המחנך את התלמיד המצטיין. _____
- (5) עובד מבוגר **ישרת** (יִשְׁרֶת) היטב את צורכי החברה. _____
- (6) נהוג כי במסיבת הסיום המורות **שרות** (שְׁרוֹת). _____
- (7) אם **תשרו** (תִּשְׁרוּ) את העדשים במים, משך הבישול שלהן יתקצר. _____

א. ציין ליד כל משפט את ה**בניין** של הפועל המודגש במשפט.

ב. מיין בטבלה שלפניך את הפעלים המודגשים על פי ה**גזרה**.

שלמים	נחי פ"ו	נחי ע"ו	נחי ל"ה

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

12. א. לפניך צירופים, ובהם מודגשים שמות פעולה.

בִּקְרָת (בִּקְרָת) איכות **הִרְגַּל** (הִרְגַּל) טוב **תַּפְעוּל** (תַּפְעוּל) אתר
הִתְרוֹמְמוֹת (הִתְרוֹמְמוֹת) רוח **בְּנִיית** (בְּנִיית) תוכניות **הִנָּפֶת** (הִנָּפֶת) הדגל
ממין בטבלה שלפניך את שמות הפעולה על פי הבניין.

פִּעַל (קל)	הפעיל	פיעל	התפעל

ב. שמות במשקלי שמות פעולה יכולים לעיתים לציין לא רק פעולה, אלא לציין גם שמות עצם מוחשיים.

לפניך שני זוגות משפטים, ובכל זוג מודגש פעמיים אותו שם: פעם השם מציין פעולה, ופעם הוא מציין שם עצם מוחשי. בכל זוג משפטים **הַקִּף** בק את השם המציין פעולה.

זוג I: • סיימתי את ה**אַרְיִזָּה** של המזוודה בערב שלפני הטיוול.

• לאחר פתיחת המוצר השלך את ה**אַרְיִזָּה** לפח הכתום.

זוג II: • אף על פי שחבריי הציעו לי לבוא איתם לטיול, לא הלכתי כי הרגשתי

שה**הַזְמָנָה** שלהם לא הייתה אמיתית.

• סבי קיבל בדואר ה**הַזְמָנָה** ליריד התעסוקה.

ג. לפניך משפט ובו צורות בינוני מסומנות בקו.

למה מעסיקים בישראל אינם מעסיקים עובדים מבוגרים?

ציין מעל כל צורת בינוני במשפט את חלק הדיבור שהיא שייכת לו: שם עצם, שם תואר או פועל.

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

13. א. לפניך קטע שחסרים בו **פעלים**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
- דוגמה:** המורה התחשק (ח-ש-ב) בתלמיד.
- בעבר _____ (ז-כ-י/ה) "זקני השבט" לכבוד רב, ו _____ (ח-ש-ב) לאנשים החכמים והמכובדים בחברה. לעומת זאת התרבות המערבית מקדשת את הנעורים, והתפיסה השלטת בה היא "העולם שייך לצעירים".
- את התפקיד של חוכמת הזקנים _____ (מ-ל-א) כיום האינטרנט.
- אחת התופעות החמורות ביותר ה _____ (ל-ו-י/ה) לירידה במעמדו של הזקן היא, לצערנו, תופעת האלימות נגד קשישים. לאחרונה _____ (פ-ר-ס-ם) מקרה של אלימות נגד קשיש בידי המטפל שלו. סוג זה של אלימות הוא קשה במיוחד, משום שלעיתים עובר זמן רב עד שאלימות כזו _____ (ג-ל-י/ה), בייחוד אם הזקן אינו מסוגל לבטא את עצמו. כדי להתמודד עם תופעה זו חשוב לפרסם מקרים כאלה ו _____ (ע-ו-ר) מודעות בציבור לעניין זה.
- ב. לפניך קטע שחסרים בו **שמות עצם**. קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.
- דוגמה:** תַּעֲלִית (ג-ל-י/ה) זו שיפרה את איכות החיים של רבים.
- זה תשע שנים המשרד לשוויון חברתי מפעיל מוקד טלפוני ל _____ (פ-נ-י/ה) של אזרחים ותיקים. מוקד זה משמש _____ (כ-ת-ב) ממשלתית בעבור ציבור האזרחים הוותיקים ונותן להם _____ (י-ד-ע) ומענה מקצועי על שאלותיהם. המוקד נותן מענה בעיקר בתחומים אלה:
- _____ (ז-כ-י/ה) האזרחים הוותיקים; סיעוד ועובדים זרים; אפשרויות _____ (ע-ס-ק) בגיל המבוגר; פעילויות תרבות, בידור ו _____ (פ-נ-י/ה).

עברית: הבנה, הבעה ולשון, שאלון מותאם, קיץ תשע"ח, מס' 11281 + נספח

14. א. לפניך קטע ובו תשעה שמות מודגשים.

"כאן גרים"

המשרד לשוויון חברתי בשיתוף עם משרד הבינוי והשיכון ועם התאחדות הסטודנטים ייסד את התוכנית "כאן גרים". סטודנטים שישתתפו בתוכנית יזכו במגורים בעלות סמלית בבתיהם של אזרחים ותיקים, ובתמורה יהיו מחויבים לפעילות חברתית עם האזרח הוותיק בהיקף של 160 שעות בשנה.

מטרת התוכנית היא להקל את בדידות האזרח הוותיק, להגביר את תחושת הביטחון שלו, לעודד את הסטודנטים למעורבות קהילתית ולסייע להם בהתמודדות עם מחירי השכירות הגבוהים.

מיין בטבלה שלפניך את השמות המודגשים על פי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

ב. לפניך שתי קבוצות של שמות.

I. חוֹנָאִי, בַּדְאִי, מִילוֹנָאִי, רַעִיוֹנָאִי

II. יבּוֹאָן, שְׁקָדוֹן, פִּטְפָטוֹן, קִבְּלוֹן

בכל קבוצה הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.

ג. לפניך קבוצת שמות.

הַטָּסָה, הַקָּמָה, הַלָּכָה, הַבָּנָה

הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

ד. לפניך קבוצת שמות.

תִּקְנוֹן, שֶׁאֱלוֹן, חִידוֹן, מַחֲשָׁבוֹן

הקף את השם היוצא דופן מבחינת משמעות הצורן הסופי.

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 10-14 (לכל שאלה — 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

10. לפניך שבעה משפטים, ובכל אחד מהם יש פועל מודגש.
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	לאחר שנים כונתה (כְּנָתָה) האולימפיאדה של היהודים "המכבייה".		
(2)	לקראת המכבייה הראשונה נבנה (נִבְנָה) איצטדיון.		
(3)	המכביות נועדו (נוֹעְדוּ) להציג לפני העולם את תרבות הגוף היהודית המתפתחת.		
(4)	המכביה השנייה תוכננה (תִּכְנְנָה) להיות "מכביית עלייה לארץ".		
(5)	ההתכנסות היהודית באה לבטא (לְבִטָּא) אמת פשוטה: אנחנו עם אחד.		
(6)	בואו נודה (נוֹדָה) על האמת.		
(7)	תובנה זו נשמעת מובנת (מוֹבְנָת) מאליה לישראלים רבים.		

11. א. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- (1) המכבייה הראשונה **תרמה** (תָּרַמָּה) להרמת המורל בקרב יושבי הארץ.
 - (2) היא **הרימה** (הִרְיָמָה) את קרנה של התנועה הציונית בקרב יהדות התפוצות.
 - (3) האירוע **רומם** (רִוְמָם) את רוחם של המשתתפים.
 - (4) הארגון **מתרים** (מִתְרִים) את הציבור לשם בניית איצטדיון חדש.
 - (5) מנהלי הקבוצה **מתרים** (מִתְרִים) בשחקן שאם ימשיך בהתנהגותו המחפירה, הוא לא ישתתף בגמר.
 - (6) היזהר שלא **תרומה** (תָּרַמָּה) על ידי מוכרי הכרטיסים הרבים שבכניסה.
- בטבלה שלפניך, מייין את הפעלים המודגשים לשלוש קבוצות על פי הגזרה.
 - ציין את מספרי המשפטים שבהם מופיעים הפעלים.

שלמים	נחי ע"יו	נחי ל"י/ה

- כתוב את שם הפועל של הפועל **מתרים** במשפט (4) _____
- כתוב את צורת העבר, נסתרים של הפועל **מתרים** במשפט (5) _____

ב. לפניך שלושה משפטים, ובהם שלוש מילים מודגשות.

- (1) לרכיב הספורט נוסף גם **המניע** (מְנִיעֶ) של חיזוק הקשר בין יהדות התפוצות לארץ.
 - (2) כיום כמעט אין זכר לחזון של יקותיאל שארץ-ישראל תהיה מרכז רוחני לתפוצות ואמצעי **למניעת** (מְנִיעַת) התבוללות.
 - (3) באותה תקופה ספורטאים יהודים היו **מנועים** (מְנוּעִים) מלהשתתף באולימפיאדה.
- מבין המילים המודגשות **הקף** את המילים שהאות מ"ם הראשונה שבהן היא שורשית.
 - בטבלה שלפניך מייין את שלוש המילים המודגשות לשתי קבוצות לפי הבניין.

קל	הפעיל

12. לפניך מילים מודגשות מתחום הספורט הנוטות במשקלי שמות הפעולה.

היאבקות (הַאֲבָקוֹת)

שחייה (שְׁחִיָּה)

התעמלות (הַתְּעַמְלוֹת)

אגרוף (אַגְרוֹף)

חתירה (חֲתִירָה)

מיגור (מִגּוּר) – בלועזית: נוקאאוט. מכת אגרוף שאחריה היריב אינו מסוגל לעמוד שוב על רגליו.

הורדת (הוֹרֶדֶת) ידיים

ריצת (רִיצָת) משוכות

א. בטבלה שלפניך מין את המילים המודגשות הנוטות במשקלי שמות הפעולה, לפי הבניין.

פֶּעַל (קל)	נפעל	הפעיל	פיעל	התפעל

ב. השורש של אחת מן המילים המודגשות שבראש השאלה הוא שורש גזר שם.

ציין מהו שם העצם שממנו הוא נגזר _____

ג. **קשתות** (קִשְׁתוֹת) היא ענף ספורט שבו קולעים למטרה בחץ וקשת.

ציין מהי דרך התצורה של המילה קִשְׁתוֹת.

13. א. לפניך מונחים מתחום האימון הגופני שחידשה האקדמיה ללשון העברית.

- מסילת כושר — מתקן לאימוני כושר המוכר בשם **הליכון**.
- **מאוזן** (סֶפְרִינֵט) — מרוץ תחרותי למרחקים קצרים.
- **מונה** פסיעות — מכשיר הנישא על גוף האדם ומונה את פסיעותיו על ידי חישת תנועת הגוף.
- **לחצית** — מכשיר קפיצי לחיזוק שרירי היד.

(1) מיין בטבלה את המילים המודגשות שלפניך לשתי קבוצות לפי דרך התצורה.

הליכון (הֶלִיכּוֹן) **מאוזן** (מְאֻזֵן) **מונה** (מוֹנֶה) פסיעות
לחצית (לְחֻצִית)

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) ציין את השורש של כל אחת מן המילים שדרך תצורתן היא שורש ומשקל.

ב. עשרות אלפי **רצים ורצות** ישתתפו הלילה ב**מרוץ** הלילה של תל אביב.

- מהו השורש המשותף למילים המודגשות? _____
- מהו חלק הדיבור של המילים **רצים ורצות** במשפט זה? **הקף** את התשובה הנכונה.
שם עצם, שם תואר, פועל, תואר הפועל

ג. בכל מכבייה נבחר אחד הספורטאים לשאת את לפיד המכבייה.

לפניך כמה מילים.

הקף את המילה המתאימה לְכִנּוּת את נושא הלפיד, **והסבר** את תשובתך במונחים דקדוקיים.

לפידון (לְפִידוֹן) **לפידן** (לְפִידָן) **לפידות** (לְפִידוֹת)
לפידיה (לְפִידִיה)

הסבר:

14. א. לפניך שלוש קבוצות של שמות, (1)-(3). בכל קבוצה **הקף** את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.

- (1) קעריט תבנית שקית מפית
- (2) חזון רצון שעון גאון
- (3) יהלומן מהפכן הרפתקן קשקשן

ב. לפניך רשימת שמות. **הקף** את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

סליחה משימה משיכה תמיכה

ג. לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

(1) ה**טניסאי** נאלץ להחליף מחבט לפני תום המשחק.

(2) ה**קרטיסט** מתמחה באומנות הלחימה היפנית.

ציין נקודת דמיון אחת ונקודת שוני אחת בדרך התצורה של המילים **טניסאי** ו**קרטיסט**.

ד. לפניך שני משפטים, ובהם שתי מילים מודגשות.

(1) קובעי ה**מדיניות** ניסו להילחם באנטישמיות באמצעות עריכת המכבייה.

(2) הרמה המקצועית של התחרויות ה**חובבניות** ירודה.

שתי המילים המודגשות מסתיימות בצורן סופי.

מדיניות מסתיימת בצורן הסופי □, ו**חובבניות** מסתיימת בצורן הסופי □. וזו.

• ציין את סוג הצורן הסופי של כל אחת מן המילים המודגשות: צורן גזירה / צורן נטייה.

_____ **מדיניות** _____ **חובבניות**

• ציין את המשמעות של הצורן הסופי של כל אחת מן המילים.

_____ **מדיניות** _____ **חובבניות**

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

הפועל	השורש	הבניין
(1) פחות ופחות אנשים רוצים לעסוק בפעילות שמתגרת (מַאֲתָגֶרֶת) אותם.		
(2) אני מתבונן (מִתְבּוֹנֵן) בצעירי דור זה.		
(3) אני כמה (כַּמִּיהַ) להבין את ילדי דור ה-Y.		
(4) אני חס (חָס) על התבגרותם הכה מוקדמת.		
(5) מנות הטלוויזיה שספג הדור החדש מגיל אפס לא הותירו (הוֹתִירוּ) מקום לתמימותו.		
(6) ילדי דור ה-Y חוו (חָווּ) רוע, אגרסיה ובוגדנות.		
(7) הם גורשו (גִּרְשׁוּ) מגן עדן.		

ב. • העתק מן הטבלה את הפועל הסביל, וכתוב את צורתו הפעילה.

הפועל הסביל:

צורת הפעיל:

- שבץ את הפועל בצורתו הפעילה במשפט משלך.

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

ג. לפניך שלושה משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.

- השימוש בטלפון החכם **מְתָאִים** כיום לכל אדם.
- צעירים רבים **מְמָרִים** את פי הוריהם.
- דור ההורים **מְפָנִים** אט־אט את יתרונות הטכנולוגיה הדיגיטלית.
- איזה פועל יוצא דופן מבחינת הגזרה? _____
- מהי הגזרה של פועל זה? _____
- מהי הגזרה של שני הפעלים האחרים? _____
- בהקשר אחר אפשר לנתח אחד משלושת הפעלים בדרך נוספת.
מהו פועל זה? _____
- שבץ פועל זה במשפט משלך שיבטא את דרך הניתוח הנוספת.

12. א. לפניך משפטים, ובהם מודגשים שמות במשקלי שמות פעולה.

- המשחק האנושי היה **הכנה** (הִכְנָה) לחיים ותשתית של תרבות.
- המשחקים של דור ה־Y הם בבחינת **הימנעות** (הִמְנְעוּת) מן החיים וניווט התרבות.
- עם הזמן החרדה מ**שיעמום** (שִׁעְמוֹם) עולה.
- הדעת נותנת שלא צפוי **שינוי** (שִׁנוּי) מרחיק לכת.
- דור ה־Y פיתח יכולת **התנסות** (הִתְנַסוּת) מהירה בתוכנות חדשות.
- צעירי דור ה־Y דורשים הערכה ו**הוקרה** (הוֹקְרָה).
- מכיוון שאפשר לשוחח עם קבוצה רחבה של שותפי רשת, ה**שיחה** (שִׁיחָה) פנים אל פנים נעשית משעממת.

ממין בטבלה שלפניך את שמות הפעולה המודגשים לפי בניינים.

פֶּעַל (קל)	נפעל	פיעל	התפעל	הפעיל

ב. לפניך משפטים, ובכל אחד מהם פועל מודגש.

- בה בעת אודה ו**אתוודה** (אֶתְוֹדָה), יצורים אלה משפיעים על דור ההורים.
 - הצעירים מגדירים את הרגעים המאושרים שלהם ו**חוויים** (חוֹוִים) אותם אחרת.
 - ישראל **נסחפה** (נִסְחָפָה) בגל המֶחֱשׁוֹב.
 - האפליקציות הממוחשבות **הרגילו** (הִרְגִּילוּ) את הצעירים שדברים נעשים עבורם.
- כתוב את שם הפעולה (באותו הבניין) של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

- **אתוודה:** _____
- **חוויים:** _____
- **נסחפה:** _____
- **הרגילו:** _____

13. א. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט חסר **פועל**.

קרא את המשפטים. כתוב בכל משפט במקום הריק את הפועל המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

(1) המונח "דור ה־X" _____ בשיח בזכות ספר אשר עוסק בדור זה.
(ש-ר-ש)

(2) "דור ה־YX" הוא כינוי לאנשים ש _____ בשנות השבעים, בתפר שבין
(י/ו-ל-ד) דור ה־X לדור ה־Y.

(3) דור ה־YX _____ בסגנון החיים של דור ה־X ובערכים של דור
(א-פ-י-נ) ה־Y.

(4) מגיל צעיר _____ בני דור ה־Y לעולם הממוחשב.
(ח-ש-פ)

(5) בשנים האחרונות המחקרים המדעיים שעוסקים בדור ה־Y הולכים ו _____
(ר-ב-י/ה)

(6) החוויות המעצבות של בני דור ה־Y בישראל _____ לחוויות
(ד-מ-י/ה) המעצבות של צעירים בני גילם בעולם.

(7) להבדיל מן הדורות הקודמים, דור ה־Y אינו _____ לוותר על חיי
(כ-ו-נ) משפחה לטובת קידום בעבודה.

ב. לפניך משפט.

הטלפון הנייד מסייע לילדים **לתקשר** (לְתַקְשֵׁר) עם העולם.
השורש של הפועל "לתקשר" הוא שורש תנייני.
השלם בטבלה שלפניך את דרך היווצרות השורש של הפועל "לְתַקְשֵׁר".

השורש הראשוני	המילה המתווכת (מילת המעבר)	השורש התנייני

14. א. לפניך קטע, ובו מילים מודגשות.

דור ה-Y הוא הדור הראשון שנולד לתוך עולם **ממוחשב**. לכל אורך מהפכת המחשב
ה**איש** בני דור ה-Y היו החלוצים בשימוש בכלים הדיגיטליים: מחשב, אפליקציות
בטלפון ה**סלולרי** ועוד.
הפיתוח ה**טכנולוגי** ה**מהיר** השפיע מאוד על דרך החשיבה ועל סגנון החיים
של בני דור ה-Y, אך הייתה לו השפעה מועטה על בני דורות קודמים. העולם
הדיגיטלי יצר פער **תרבותי** בין צעירי דור ה-Y לבין הוריהם והורי הוריהם. הנה
כי כן בשעה שצעירים אלה פיתחו ידע **נרחב** בתוכנות חדשות, הוריהם ומוריהם
דשדשו מאחור. עם זאת הרשת יצרה מוקד עניין **משותף** לבני דור ה-Y ולהוריהם.

- מהו חלק הדיבור ה**משותף** לכל המילים המודגשות בקטע? _____
- מיין בטבלה את המילים המודגשות בקטע, על פי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

- אפשר לחלק את הקבוצה של **בסיס וצורן סופי** חלוקה משנית.
מיין את המילים בקבוצה זו לשתי קבוצות נוספות. כתוב שם לכל קבוצת משנה.

בסיס וצורן סופי	
קבוצה א: _____	קבוצה ב: _____

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניך משפט, ובו שתי מילים מודגשות.

צעירי דור ה-Y רוצים לשפר את יכולתם המקצועית.

- שתי המילים "יכולתם" ו"מקצועית" מסתיימות בצורן סופי. מהו סוג הצורן הסופי המשותף לשתי המילים האלה? הקף את התשובה הנכונה.

צורן גזירה

צורן נטייה

- כתוב ליד כל מילה את המשמעות של הצורן הסופי שלה.

יכולתם: _____

מקצועית: _____

- לפניך שני משפטים. קרא אותם, וענה על השאלות שאחריהם.

I. הקריאה (קְרִיאָה) של בני הנוער מסתכמת במסרונים קצרים.

II. הכתובת על החרס שנתגלה בחפירות אינה קריאה (קְרִיאָה) בגלל

פגעי הזמן.

- באיזה משפט יש במילה "קריאה" צורן נטייה? _____

- ציין את המשקל של המילה "קריאה" בכל אחד מן המשפטים.

המשקל של "קריאה" במשפט I: _____

המשקל של "קריאה" במשפט II: _____

15. האקדמיה ללשון העברית פנתה לציבור התלמידים והזמינה אותנו להמציא חלופה לצעצוע ששמו הלועזי "סְפִינֵר".

א. לפניך כמה מן ההצעות לחלופה למילה "ספינר":
סבסבת (סבֶסֶבֶת), **חוגית** (חוגִית), **חגודל** (חגודֶל),
סחרירון (סחרִירון), **משחג** (משְחָג), **מסבב** (מסבֶב)
לפניך טבלה. מיין בה את ההצעות לקבוצות, לפי דרך התצורה שלהן.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי	הלחם (בסיס ובסיס)

ב. • בחר מכל עמודה בטבלה שם אחד, והסבר את שיקול הדעת בקביעתו. התייחס לשורש, למשקל, לבסיסים ולצורן.

• תלמידים רבים טוענים שהספינר אינו רק לצורכי משחק, והיו אף שהציעו לקרוא לו **מרגיעון** (מְרַגֵּיעוֹן).
מה ההבדל בין "מרגיעון" ובין "סחרירון" מבחינת המשמעות?

(שים לב: סעיף ג של השאלה בעמוד הבא.)

- ג. • הקף את המילה היוצאת דופן מבחינת הגזרה.
- מלוכה** (מְלוּכָה), **מנוחה** (מְנוּחָה), **מבוכה** (מְבוּכָה), **תלונה** (תְּלוּנָה)
- הקף את המילה היוצאת דופן מבחינת משמעות הצורן הסופי.
- כפית** (כַּפִּית), **מפית** (מַפִּית), **שקית** (שִׁקִּית), **ידית** (יָדִית),
- הקף את המילה היוצאת דופן מבחינת משמעות המשקל.
- מתפרה** (מִתְפָּרָה), **משטרה** (מִשְׁטָרָה), **משפחה** (מִשְׁפָּחָה), **משתלה** (מִשְׁתַּלָּה)
- לפניך ארבע מילים.
- מלון** (מְלוּן), **סלון** (סָלוֹן), **מכון** (מִכּוֹן), **מזון** (מִזּוֹן)
- הקף את המילה שלא נוצרה בדרך של שורש ומשקל.
- הסבר במה שונה המילה שהקפת משלוש המילים האחרות.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.

ענה על ארבע מן השאלות 11-15. (לכל שאלה — 10 נקודות)

שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	תנועות הנוער הארץ-ישראליות היו קשורות (קְשֻׁרוֹת) לתנועות שדגלו בקדמה סוציאלית.		
(2)	מיזמים חדשים נוספו (נוֹסְפוּ) לפעילויותיהן של תנועות הנוער.		
(3)	שיתוף תנועות הנוער ופנייה אליהן מעידים (מַעֲיִדִים) על הערכה כלפיהן.		
(4)	צריך להיזהר (לְהִיזָּהֵר) מלראות בחינוך בתנועה פתרון קסם.		
(5)	החברה הישראלית מתגמלת (מְתַגְמֶלֶת) על הצטיינות ועל הישגים אישיים.		
(6)	בשנות השמונים נוצר צורך לתור (לְתוֹר) אחר יעדים חדשים.		
(7)	בעבר הותווה (הֻתְּוָה) מסלול מוגדר להגשמה.		

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניך קטע, ובו חסרים שמות עצם.

השלם את שמות העצם החסרים בקטע באמצעות השורשים הנתונים בסוגריים.

אחת הסיבות שהביאו להפיכתה של מדינת ישראל בתוך פחות משבעים שנה לאחת המדינות המתקדמות בעולם היא _____ (ח-ו-ש) השליחות ושותפות הגורל של רבים מן האזרחים בראשית דרכה של המדינה. בתקופה זו רבים מאזרחי המדינה פעלו רבות למען ה. _____ (ש-ג-ש-ג) של המדינה.

בזמן האחרון אנשים רבים החליפו את ערכי השותפות בערכים אחרים, כמו אינדיוידואליות. יש הסבורים כי _____ (ש-נ-י/ה) זה עלול לשמוט מתחת לרגלינו את היסודות שהביאו אותנו להצלחה עד כה. רבים מסכימים כי תנועות הנוער יכולות לשמש מסגרת מצוינת להנחלת ה. _____ (י/ו-ר-ש) שלנו ולחיזוק הסולידריות החברתית ובכך לתרום להמשך קידומה של מדינת ישראל.

12. א. לפניך משפטים, ובהם מילים מודגשות.

- ססמת הצופים היא "הִיָּה נִכוֹן!" (נִכוֹן). _____
 - אדם זה כֵּן (כֵּן) במעשיו ובדבריו. _____
 - "האם יש בכוחן של תנועות נוער **לכוֹנֵן** (לְכוֹנֵן) סולידריות חברתית?" _____
 - האם אתה **מוֹכֵן** (מוֹכֵן) לטיול? _____
 - תנועות הנוער **כִּינוּ** (כָּנוּ) זאת "הגשמה עצמית". _____
 - החניכים **הכִּינוּ** (הִכְיִנוּ) את הפעולה. _____
- (1) מבין המילים המודגשות **הקף** את המילה היוצאת דופן מבחינת השורש.
 - (2) ציין את השורש של המילה היוצאת דופן. _____
 - (3) ציין את השורש המשותף למילים המודגשות האחרות. _____
 - (4) ציין לאחר כל משפט את הבניין של המילה המודגשת בו. _____

ב. לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- התנועה **חרתה** (חָרְתָּה) על דגלה יעדים לאומיים וחברתיים.
 - המציאות **השתנתה** (הִשְׁתַּנְתָּה).
 - התנועה **ענתה** (עָנְתָה) על צורכי השעה.
 - ההנהגה הפוליטית לא **כפתה** (כָּפְתָה) על התנועה את תפיסת עולמה.
- (1) מבין הפעלים המודגשים **הקף** את הפועל היוצא דופן מבחינת הגזרה.
 - (2) ציין את הגזרה המשותפת לפעלים המודגשים האחרים. _____
 - (3) כתוב את שם הפעולה של הפועל **כפתה** המודגש במשפט האחרון. _____

לא לכתוב באזור זה

13. לפניך קטע, ובו שמות פעולה מודגשים.

תנועות הנוער חתרו לכינונו של עולם שבו יזכו גם השכבות החלשות בחברה לדיור ולתזונה הולמים ול**שירותי** (שִׁירוּתִי) חינוך טובים. כמו כן תנועות הנוער דגלו ברעיון התקומה הלאומית ופעלו ל**העלאת** (הַעֲלָאת) המוני עולים לארץ. כל התנועות היו אמונות על **השתלבות** (הַשְׁתַּלְבוּת) חבריהן במערך ההגנה על חיי היהודים. תנועות הנוער היו מסגרת של חינוך מודרני ששאב את ה**השראה** (הַשְׁרָאָה) שלו מתורות **תיקון** (תִּיקוּן) עולם בידי האדם. תנועות הנוער בארץ היו מסגרת שאפשרה **הזדהות** (הַזְדַּהוּת) עם ערכי החברה החשובים. תרומתן של תנועות הנוער באה לידי **ביטוי** (בִּטּוּי) גם בתרבות העברית. הן השפיעו על ה**שירה** (שִׁירָה) והריקוד וסייעו ב**הפצת** (הַפְצַת) השפה העברית ובהפיכתה לשפת ה**הוראה** (הוֹרָאָה) בבתי הספר בארץ.

א. מיין בטבלה שלפניך את שמות הפעולה המודגשים לפי בניינים.

פִּעֵל (קל)	פיעל	הפעיל	התפעל

ב. ציין את השורש של שמות הפעולה שלפניך.

השתלבות _____
שירה _____
הפצת _____

ג. לפניך הכותרת של טקסט 3 ובה הודגשה המילה "בניין", הכתובה בה פעמיים.

"תנועות הנוער: **בניין** חברה או **בניין** למשחקי חברה?"
לאחת מן המילים המודגשות יש משמעות של שם פעולה.
המר אותה בשם פעולה מאותו השורש וכתוב מחדש את הכותרת.

14. א.

בטקסט 1 נכתב שתנועות הנוער תרמו לעיצוב סגנון הלבוש הישראלי.

ברוח זו לפניך משפטים שבהם פועלי לבוש.

בעברית **לובשים** (לובְּשִׁים) בגדים, ואז **פושטים** (פוֹשְׁטִים) או **מסירים** (מְסִירִים) אותם.

את הכובע **חובשים** (חוֹבְּשִׁים), כפפות **עוטים** (עוֹטִים), ותכשיטים **עונדים** (עוֹנְדִים).

את הנעליים **נועלים** (נוֹעְלִים), ואז **חולצים** (חוֹלְצִים) אותן.

כתר **שמים** (שְׁמִים) על הראש.

(1) • **הקף** את הפועל שאינו מבניין קל.

• ציין את השורש ואת הבניין של הפועל שהקפת.

השורש: _____ הבניין: _____

(2) כתוב את שם הפועל של הפועל שמים.

(3) ילדים קטנים יוצרים לעתים פועלי לבוש, למשל: **למעל** מעיל, **התפג'מתי** בפיג'מה.

הסבר את התהליך הלשוני שהביא ליצירת השורשים בפעלים שיצרו הילדים.

ב. לפניך קטע, ובו מילים מודגשות.

תנועות (תְּנוּעוֹת) הנוער הארץ-ישראליות היו ברובן **תולדה** (תּוֹלְדָה) של תנועות הנוער הציוניות בגולה, שקמו בעקבות **ההתעוררות** (הַתְּעוֹרְרוֹת) של בני הנוער בארצות שבהן צמחו. הסיבה העיקרית להתעוררות הייתה **התביעה** (תְּבִיעָה) של הנוער ל**זכותו** (זְכוּתוֹ) לקבוע את גורלו בעצמו ולמתוח **ביקורת** (בִּקְרִית) על חברת המבוגרים.

(1) מבין המילים המודגשות, **הקף** את המילה שיש בה אות תי"ו שורשית.

(2) העתק את שאר המילים המודגשות וציין את השורש של כל מילה.

15. א. לפניך קטע ובו מילים מודגשות.

בריאיון (רְאִיוֹן) שהתפרסם בביטאון (בְּטָאוֹן) של אחת מתנועות הנוער אמר אחד הרכזים: "בתנועה שלנו יש ניסיון (נִסְיוֹן) להגדיר מהו טוב ומהו רע. בפעולות בתנועה אנו עוסקים בהקניית ערכים חשובים כמו ערך השוויון (שְׁוִיוֹן), המאבק בגזענות ועידוד דיאלוג". גם בעלון (עֲלוֹן) של התנועה נכתבו דברים דומים, והודגש היתרון (יְתָרוֹן) של ההשתתפות בתנועת הנוער על פני פעילויות אחרות.

- (1) מבין המילים המודגשות, הקף את המילה שנוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי.
- (2) ציין את משמעות הצורן הסופי במילה שהקפת. _____
- (3) מיין בטבלה שלפניך את שאר המילים המודגשות לשת קבוצות על פי המשקל.

--	--

- (4) בקטע כתובה מילה השאולה מלעז. _____
- העתק אותה _____, וכתוב לה חלופה עברית _____.

ב. (1) לפניך ארבעה שמות. הקף את השם היוצא דופן מבחינת דבר התצורה.

אֱלִימוֹת, מְנַהִיגוֹת, אֵיכוֹת, זְכוֹת

(2) לפניך ארבעה שמות. הקף את השם היוצא דופן מבחינת המשקל.

תְּעוּפָה, תְּקוּמָה, תְּפֹסָה, תְּאֻצָּה

ג. לפניך משפט, ובו מילה מודגשת.

תנועות הנוער הן מסגרת לשיח **ערכי** (עֶרְכִּי).

(1) המילה **ערכי** מסתיימת בצורן סופי.

מהו סוג הצורן הסופי? **הקף** את התשובה הנכונה.

צורן גזירה / צורן נטייה

(2) ציין את משמעות הצורן. _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 12-16 (לכל שאלה – 10 נקודות).
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

12. א. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל אחד מן הפעלים.

	הפועל	השורש	הבניין
(1)	מערכות החינוך תוכננו (תִּכְנְנָנוּ) לפי צורכי החברה במאה ה־19.		
(2)	מערכות החינוך התאימו לתקופה שבה הן הוקמו (הוֹקְמוּ).		
(3)	ממשלות רבות כופות (כּוֹפּוֹת) מבחנים סטנדרטיים על בתי הספר.		
(4)	ממשלות מאמינות כי מתן הזדמנות להיבחן שוב יעלה (יַעֲלֶה) את ממוצע הציונים.		
(5)	רובינסון מודה (מוֹדֶה) שיש גם צדדים חיוביים במערכת החינוך.		
(6)	בשנים האחרונות השתרשה (הִשְׁתַּרְשָׁה) התפיסה שיש לטפח תלמידים יצירתיים.		
(7)	כדי להיווכח (לְהוֹכִיחַ) בתרומתה של היצירתיות לחינוך, די לראות את התפתחות הטכנולוגיה.		

- ב. • כתוב את שם הפועל של הפועל **יעלה** (יַעֲלֶה) שבמשפט (4).

- כתוב את צורת עבר, נסתר של שם הפועל **להיווכח** (לְהוֹכִיחַ) שבמשפט (7).

13. לפניך משפטים, ובכל אחד מהם מודגשת מילה (בסוגריים אותה המילה מנוקדת).

- השדות **מוצפים** (מוצָפִים) במי הנהר שגאה.
 - בעריכת לוח השידורים מתחשבים בטעמים של ה**צופים** (צוֹפִים).
 - ה**צפת** (הַצְפָּת) השוק במוצרים מיובאים עלולה לפגוע בתעשייה המקומית.
 - **צפוי** (צָפוּי) לנו חורף קר מן הרגיל.
 - **מצפים** (מַצְפִּים) מן המייקרים לחשוב ביצירתיות.
 - נמרה **נצפתה** (נִצְפְּתָה) באזור הנגב.
 - עלינו לעמדת ה**תצפית** (תַּצְפִּית) כדי להתבונן בנוף.
 - לאחרונה **צפה** (צָפָה) ועולה השאלה כיצד לפתח חדשנות.
- א. מיין בטבלה שלפניך את המילים המודגשות על פי השורש.

צ-פ-י / ה	צ-ו-ף

ב. לפניך שניים מן הפעלים המודגשים לעיל.

ציין את הבניין של כל אחד מהם.

נ**צפתה** (נִצְפְּתָה) _____

צ**פוי** (צָפוּי) _____

ג. מן המילים המודגשות, העתק את שם הפעולה וציין את הבניין שלו.

שם הפעולה _____

הבניין _____

ד. (1) לאיזה חלק דיבור שייכת המילה **צופים** (צוֹפִים) שבמשפט לעיל.

(2) כתוב משפט שבו המילה **צופים** (צוֹפִים) תשמש חלק דיבור אחר.

14. א. לפניך שלושה משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- כש**אסיים** את עבודתי, **אוכל** לנוח.
 - **אצה** לי הדרך, לכן **אגביר** את קצב ההליכה.
 - "גם כי אלך בגיא צלמוות לא **אִירָא** רע כי אתה עמדי" (תהלים כג, ד).
- (1) ציין את הבניין של כל אחד מן הפעלים המודגשים.

אסיים (אִסִּים) _____

אוכל (אוֹכַל) _____

אצה (אָצָה) _____

אגביר (אֲגַבִּיר) _____

אירא (אִירָא) _____

(2) • הקף רק את הפועל שהאות אל"ף הראשונה שבו היא שורשית.

- ציין את השורש של הפועל שהקפת: _____
- בפעלים האחרים האות אל"ף הראשונה משמשת מוספית.
כתוב את משמעותה: _____

ב. נתח את הפעלים המודגשים בטבלה שלפניך.

גוף	זמן	בניין	שורש	
				נאום השרה תוזמן (תִּזְמֶן) לשעת צפיית השיא.
				השרה תוזמן (תִּזְמֶן) לנאום בכנס.

15. א. לפניך חמישה משפטים על פי הטקסטים, ובכל אחד מהם מודגש שם.

- יצירתיות היא תהליך של הפעלת **הדמיון** (דְּמִיוֹן).
 - כמה מן המיזמים הם: יצירת צעצועים מלגו, תכנות משחק או צילום **סרטון** (סֶרְטוֹן).
 - אלמנט נוסף הוא הנחלת הרעיון **שכישלון** (כְּשָׁלוֹן) יכול להיות חיובי.
 - יש לנו **תיאבון** (תֵּאָבֹן) עצום ללמידה.
 - **הפתרונות** (פְּתָרוֹנוֹת) שמציע רובינסון קיצוניים לא פחות.
- (1) מבין השמות המודגשים, הקף את השם שנוצר בדרך של בסיס וצורן גזירה סופי.
- (2) ציין את צורן הגזירה הסופי בשם שהקפת, ואת משמעות הצורן הסופי בשם זה.
- צורן הגזירה הסופי: _____
- משמעות צורן הגזירה הסופי: _____
- (3) מיין את ארבעת השמות המודגשים הנותרים לשתי קבוצות על פי משקלם.
- קבוצה I: _____
- קבוצה II: _____

ב. לפניך שישה צירופים, ובכל אחד מהם מודגש שם.

הַרְצָאָה מרתקת, הַמְצָאָה מעניינת, הַבְנִיָּה של ידע, הוֹרָאָה אחרת, מְחָאָה ציבורית, מְרַפֵּאת שיניים

מיין את השמות המודגשים בטבלה שלפניך.

גזרת נחי ל"א	גזרת נחי ל"י/ה

ג. לפניך ארבעה צירופים, ובכל אחד מהם מילה מודגשת. **הקף** את המילה היוצאת דופן מבחינת המשקל, וציין את השורש שלה.

תוֹפְעֶת טבע, תוֹבְעֶת כללית, תוֹצֵאת המבחן, תוֹדַעֶת שירות

השורש של המילה היוצאת דופן: _____

16. א. באקדמיה ללשון העברית טרם נקבעה חלופה למילה הלועזית "מייקר". לפניך החלופות שדוברי העברית משתמשים בהן.

יִצְרָן, יוֹצֵר, תַּחְבִּיבָן, מְמַצִּיא,
יִצְרָנַי, מְפַתַּח, עֲשִׂין, בּוֹרָא

(1) בטבלה שלפניך, מיינ את המילים לשתי קבוצות על פי דרך התצורה.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(2) מהי המשמעות המשותפת למשקלים ולצורנים הסופיים במילים שלעיל? _____

(3) השם מִנְכָּ"ל נושא את אותה משמעות. הסבר את דרך התצורה של שם זה.

ב. לפניך ארבעה שמות.

הקף את השם שאִינן צורת בינוני.

מוֹקֵד, מוֹכֵר, תוֹפֵר, מוֹשֵׁל

ג. לפניך שתי קבוצות של שמות.

בכל קבוצה הקף את השם הֵיוּצָא דוּפָן מבחינת דרך התצורה.

(1) מְקַצְוֶעַן, מְנַעוּלָן, מְסַעְדָן, מַעוּדָן

(2) השתהות, הוגנות, התרגשות, הישרדות

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 11-15. (לכל שאלה – 10 נקודות)
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
חלוצי החינוך הלאומי חשו (חָשׁוּ) שיש לחזק את הזיקה של הנוער לארצו.		
הטיולים השתלבו (הִשְׁתַּלְּבוּ) בתהליך הבניית הזהות הלאומית.		
לאחר מלחמת יום הכיפורים נוספו (נוֹסְפוּ) לטיולים תכנים בתחום איכות הסביבה.		
בטיולים כיום אפשר לבלות (לִבְלוֹת) בפינות פיקניק ובברכות מים.		
רבים מן הטיולים כיום מאופיינים (מְאֻפְּיָנִים) בפעילויות חברתיות.		
המדריכה הפנתה (הִפְנִיתָה) אותי לחובש.		
כששמענו על היציאה לטיול נמלא (נִמְלָא) לבנו שמחה.		

- ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מודגש פועל.

- (1) הקלע **יורה** (יֹרֵךְ) חצים למטרה.
 - (2) המדריך **יורה** (יֹרֵךְ) לנו את הדרך.
- במה צורות הפועל נבדלות זו מזו? **הקף** את התשובות הנכונות.
 - בשורש בבניין בזמן בגוף
 - פרט את תשובותיך.

12. א.

לפניך משפטים, ובהם פעלים מודגשים.

- לאחר מלחמת ששת הימים חשו ישראלים רבים שהם **שבים** (נָשְׁבִים) אל ארץ אבותיהם.
- החלוצים **יישבו** (יִשְׁבּוּ) את עמק יזרעאל.
- הסיפור **שבה** (נָשְׁבָה) את לבי.
- המדריכים **הושיבו** (הוֹשִׁיבוּ) אותנו בקבוצות.
- המדריכה ביקשה מכל החניכים: "**שבו** (נָשְׁבוּ) על הקרקע".
- אדם זה **שבוי** (נֶשְׁבִי) בסיסמאות ריקות.
- המדריך **השיב** (הִנְשִׁיב) על שאלות החניכים.
- לקראת ארוחת הצהריים **התיישבנו** (הִתְיַשְׁבְנוּ) מתחת לעץ.
- התרמיל שאבד לי **הושב** (הוֹשַׁב) אליי.

(1) בטבלה שלפניך מין את הפעלים המודגשים לשלוש קבוצות, על פי השורש שלהם.

ש-ו-ב	ש-ב-י/ה	י-ש-ב

(2) העתק שני פעלים השייכים לאותו בניין, וציין את הבניין שלהם.

_____ הבניין: _____

ב.

לפניך שלושה משפטים. בכל אחד מן המשפטים מודגש שם.

מן השורשים המצוינים בטבלה, ציין את השורש של כל אחד מן השמות.

- בטיול ראינו **מושבה** (מוֹשְׁבָה) של נמלים. _____
- כל חניך קיבל **תשובה** (תַּשׁוּבָה) על שאלותיו. _____
- גוזל של עוף דורס משוחרר מן **השבי** (נֶשְׁבִי) לאחר החלמתו. _____

13. א. לפניך שמות פעולה בבניינים שונים.

השוואה, הסתודדות, בריחה, התארגנות, הודעה, הבנה, לידה, אפייה, קימה, התנסות
מייך בטבלה את שמות הפעולה לפי בניינים, וציין את הבניין של כל קבוצה.

ב. לפניך הנחיות לטיול מוצלח.

- **לשתות** (לְשִׁתּוֹת) הרבה מים. _____
 - **להתוות** (לְהִתּוֹת) דרך. _____
 - **לתעות** (לְתַעוֹת) בדרך. _____
 - **להשתטות** (לְהִשְׁתַּטּוֹת) קצת. _____
- ציין את הגזרה המשותפת של שמות הפועל המודגשים.

- _____
- ציין ליד כל אחד משמות הפועל את השורש שלו.
- כתוב שם עצם (אך לא שם פעולה) הנגזר מן השורש של שם הפועל **להשתטות** (לְהִשְׁתַּטּוֹת). _____

14. א. לפניך שמות בתחום הטיול, הסיירות והגאוגרפיה.

מתלול (מְתָלֹל) — מדרון תלול

חולית (חֹלִית) — דיונה, גבעה של חולות נודדים

מחנאות (מְחַנְאוֹת) — פעילות פנאי בחיק הטבע הכוללת

הקמת מחנה ולינה באוהל או תחת

כיפת השמים

מצוק (מְצוֹק) — סלע זקוף וגבוה המתרומם בזווית אנכית

מאהל (מֵאֵהָל) — מחנה של אוהלים

מיין בטבלה שלפניך את השמות לשתי קבוצות על פי דרך תצורתם.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. לפניך שתי קבוצות (1)-(2) של שמות צמחים ארץ-ישראליים.
המילים המודגשות הן שמות תואר.

(1) שִׁשִּׁית **מצויה** (מְצוּיָה),
סגולית **מחומשת** (מְחֻמָּשֶׁת),
יצהרון **מכסיף** (מְכַסִּיף),
דובדבן **שרוע** (שְׁרוּעַ) (בתמונה)

(2) עציץ **פרסי** (פְּרָסִי), מסורן **סרגלני** (סֶרְגֵּלְנִי)

- כתוב את ה**בניין** שממנו נגזר כל אחד משמות התואר בקבוצה (1).

_____ **מצויה** (מְצוּיָה)
_____ **מחומשת** (מְחֻמָּשֶׁת)
_____ **מכסיף** (מְכַסִּיף)
_____ **שרוע** (שְׁרוּעַ)

- דרך התצורה של שמות התואר בקבוצה (2) היא בסיס וצורן סופי.
בחר ב**אחד** השמות בקבוצה (2) ופרט את דרך תצורתו.

15. א. לפניך שתי קבוצות של שמות.

בכל קבוצה הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

(1) קריין בכיין קניין זכיין

(2) מרמה מצוה משנה משחה

ב. לפניך שלוש קבוצות של שמות.

בכל קבוצה הקף את השם היוצא דופן מבחינת דרך התצורה.

(1) יהלומן תעשיין מסעדן שקדן

(2) עלייה תיקייה תמיהה שגיאה

(3) פתרון ירחון ספרון רבעון

ג. לפניך רשימת מילים. הקף את המילה שיש בה צורן נטייה.

מבוכה מלוכה מתונה מלונה

ד. לפניך שלושה משפטים ובהם מודגשת המילה שנתני.

(1) כל מה שהייתי צריך לדעת למדתי בטיול השנתי.

(2) אני עוד זוכר את שנתי הראשונה בבית הספר.

(3) כל הלילה נדדה שנתי ולא הצלחתי להירדם.

• ציין את סוג הצורן הסופי (צורן נטייה או צורן גזירה) שיש במילה

"שנתי" בכל אחד מן המשפטים.

• לפניך שתי המילים שנה, שינה

ציין ליד כל אחת מהם את מספר המשפט/ים שבהם היא

הבסיס של המילה "שנתי" המסומנת בקו.

שנה (שְׁנָה) _____

שינה (שִׁנָּה) _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
ענה על ארבע מן השאלות 11-15. (לכל שאלה – 10 נקודות)
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. א. לפניך שבעה משפטים. בכל משפט יש פועל מודגש (ובסוגריים אותו הפועל מנוקד).
ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
השקעה בחינוך לתזונה בת־קיימה תניב (תְּנִיב) פִּירוֹת.		
קיומם של תנאי סביבה מתאימים לבני אדם מותנה (מְתַנֶּה) בתפקוד התקין של המערכת האקולוגית.		
יש לעורר (לְעוֹרֵר) בציבור מודעות להשפעותיה של תעשיית המזון על הרגלי הצריכה שלנו.		
כל אדם יכול (יָכוֹל) לשנות את הרגלי התזונה שלו.		
הילדים התנסו (הִתְנַסּוּ) באכילת מזונות חדשים.		
תשתיות כדור הארץ מידרדרות (מִדְרֶדְרוֹת) בקצב מהיר.		
הגננות דחו (דָּחוּ) את מסיבת הסיום למועד אחר.		

- ב. לפניך שני משפטים, ובהם מודגשות שתי צורות פועל.
- (1) סימני הפגיעה בכדור הארץ **גלויים** (גְּלוּיִים) לעינינו.
 - (2) בדבש **מצויים** (מְצוּיִים) רכיבי מזון החשובים לחי ולצומח.
- במה צורות הפועל **נבדלות** זו מזו? **הקף** את התשובה הנכונה.
 - בבניין בזמן בגוף בגזרה
 - הסבר את תשובתך.

12. לפניך משפטים, ובהם מילים מודגשות.

- אם נשנה את הרגלי האכילה נִוְרִישׁ עולם טוב יותר לדורות הבאים.
- הורים רבים אינם מְרַשִּׁים לילדיהם לאכול ממתקים.
- תכונות גנטיות עוברות בתוֹרָשָׁה.
- מי שמנוי בספרייה רִשָּׁאִי לשאול ממנה ספרים.
- הילדים קיבלו רְשׁוּת לאכול ממתקים פעם בשבוע.
- כל ילד חייב להכיר את מוֹרֶשֶׁת עמו.
- אני מקפיד לתקן את המכונית רק במוסך מְרֻשָּׁה.

א. מיינ את המילים המודגשות לשתי קבוצות על פי השורש שלהן, וציין בראש כל עמודה את השורש של כל קבוצה.

ב. ציין את הבניין של הפועל נִוְרִישׁ. _____

ג. הפועל מְרַשִּׁים משמש גם במשמעות אחרת – שונה מזו שבמשפט בראש השאלה.

כתוב משפט שבו ישמש הפועל במשמעותו האחרת.

ציין את השורש ואת הבניין של המילה מְרַשִּׁים במשפט שכתבת.

13. א. לפניך צירופי סמיכות, ובכל אחד מהם מודגש השם הראשון (הנסמך).

(1) ציין את השורש של כל אחד מן השמות המודגשים.

החמרת העונש _____
 הסרת מגבלות _____
 הקניית ערכים _____
 הובלת ציוד _____

(2) ציין את המשקל המשותף לשמות המודגשים.

(3) לפניך צירוף סמיכות, ובו שם מודגש.

הרגלי אכילה

מה המשותף למשקל של שם זה ולמשקל של השמות המודגשים
 בתת-סעיף (1)?

ב. לפניך שמות.

גלות בריאות קיימות התנגדות מהות

מיון את השמות בטבלה שלפניך לפי דרך התצורה שלהם, וכתוב

בראש כל עמודה את דרך התצורה של השמות בה.

14. א. לפניך שתי קבוצות של שמות.
בכל קבוצה **הקף** את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.
(1) מדינה, משימה, מחיקה, מניפה
(2) גלאי, בנאי, זכאי, קנאי
- ב. לפניך קבוצת שמות.
הקף את השם היוצא דופן מבחינת משמעות הצורן הסופי.
מונחון, חידון, תקנון, הליכון
- ג. לפניך שלושה צמדי מילים.
דרמה — נחמה
אקולוגיה — מטרייה
מזון — בלון
(1) בכל צמד **הקף** את המילה הלועזית.
(2) בנוגע לכל מילה עברית —
- אם היא נוצרה בדרך של שורש ומשקל, ציין את השורש שלה.

 - אם היא נוצרה בדרך של בסיס וצורן סופי, ציין את הבסיס שלה.

15. א. לפניך קטע מן המחזה לילדים "עוץ לי גוץ לי" שכתב אברהם שלונסקי (כפי שהופיע באתר האקדמיה ללשון העברית). בקטע הודגשו מילים.

נִזְדַּמְן לִי בֵּיתוֹן קֶטָנִטֵּן
כְּנֶגֶד עֵינַי, זַעֲטוּט כָּזָה,
פֶּעֱטוּט כָּזָה, בֵּית – כַּזִּית!
מִנְגֵּד לוֹ מְדוּרָנֶת דּוֹלָקֶת,
וּמִסְבִּיב לְמְדוּרָנֶת מְכַרְכֵּר
לוֹ אֵיזָה בְּרִנְשׁוֹן, וְהוּא
עֹלְבָלוּב כָּזָה, זַעֲרוֹר
כָּזָה... אֶכֶן בְּרִנְשׁוֹן קֶטָנִטֵּן,
אִישׁוֹן-פְּזִיזוֹן כָּזָה, מְצַחִיקוֹן כָּזָה...

(1) ציין את המשמעות המשותפת לכל המילים המודגשות.

(2) מיינ בטבלה שלפניך את המילים המודגשות, לפי שתי דרכי התצורה הנתונות.

שורש ומשקל	בסיס וצורן סופי

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

- ב. לפניך שני משפטים, ובכל אחד מהם מסומנת בקו המילה **סביבתי**.
- (1) **החברה להגנת הטבע מפעילה תכנית לחינוך סביבתי שמטרתה לקדם את ערכי השמירה על הטבע והסביבה בקרב הדור הצעיר.**
- (2) **בסביבתי הקרובה רבים מדברים על חשיבות המזון הבריא.**
- ציין את סוג הצורן הסופי במילה "סביבתי" בכל אחד מן המשפטים (צורן גזירה או צורן נטייה) ואת משמעותו.

משפט (1): סוג הצורן _____ משמעותו _____

משפט (2): סוג הצורן _____ משמעותו _____

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

פרק ג: מערכת הצורות (40 נקודות)

בפרק זה עליך לענות על ארבע שאלות.
 ענה על ארבע מן השאלות 11-15. (לכל שאלה – 10 נקודות)
שים לב: בכל שאלה שתבחר, ענה על כל הסעיפים.

11. **א.** לפניך שמונה משפטים. בכל משפט מודגש פועל בצורת בינוני, נקבה.
 (בסוגריים אותו הפועל מנוקד).
 ציין בטבלה את השורש ואת הבניין של כל פועל.

הפועל	השורש	הבניין
הרופאה מנחה (מְנַחֶה) את החולה בעת השחרור מאשפוז.		
אפליית הנשים נדונה (נִדְוֶנָה) לאחרונה בהרחבה בכלי התקשורת.		
העובדת טענה שאינה מופלית (מְפַלֶּית) לרעה.		
התנועה הפמיניסטית נודעת (נוֹדַעַת) בפעילותה להשגת שוויון לנשים.		
יש מקומות שבהם העבודה משתנה (מְשַׁתְנָה) על פי הצרכים.		
לא כל אישה מוכנה (מוֹכָנָה) לעבוד מספר רב של שעות בשבוע.		
הרשות המקומית מושלת (מוֹשְׁלֶת) ביישוב ביד רמה.		
הנהלת הרכבת מורה (מוֹרָה) לעובדים לחזור לעבודה.		

- ב. בחר באחת מצורות הבינוני שבטבלה, שמשמשת בעברית גם בתפקיד של שם עצם, כתוב משפט, ושבץ בו את המילה בתפקיד שם עצם.

12. א. לפניך צירופים ומשפטים שבהם מילים מודגשות.

התלמיד הַנִּיד בראשו.

נִיד הוא אדם שעובר ממוקם למוקם.

את המכשיר הזה אפשר לַנִיד במפעל על פי הצרכים.

נִידת משטרה.

כושר הַנִידות שלו יכול להיפגע בעקבות תאונה.

חלה תַּנּוּדָה חדָה בשער השקל.

(1) ציין את השורש המשותף לכל המילים _____

(2) העתק מבין המילים המודגשות רק את הפעלים, וליד כל פועל

כתוב את הבניין שלו.

(3) העתק מבין המילים המודגשות רק את שמות העצם, וציין ליד

כל שם את דרך התצורה שלו.

ב. הקף את המילים השייכות לאותה גזרה של המילים המודגשות

שבסעיף א.

הקמתי (הַקְמַתִי), ניסיתי (נִסְיַתִי), הובלתי (הוֹבְלַתִי),

מְצַאתִי (מְצַאתִי), הונפתי (הוֹנֶפְתִּי), התפניתי (הִתְפַּנֵּיתִי)

13. א. לפניך קטע על פי מאמרה של דפנה יזרעאלי (טקסט 1) שהודגשו בו שמות במשקלי שמות הפעולה.

תקופות אלה הצטיינו ביצירתיות חברתית, **בערעור** על מוסכמות ובעריכת **ניסויים** בדפוסי חיים חדשים. רבים מן המכשולים שהפריעו ל**בנייה** מחודשת של תפקידי גברים ונשים צומצמו, ונוצרה **הזדמנות להגדרה** מחדש של התפקידים המסורתיים ושל היחסים בין גברים לנשים. לפני ה**עלייה** ארצה היה שוויון הנשים מובן מאליה, והוא התבטא ב**שילוב** שני המינים בקבוצות ובפעולות של הארגונים. כשהגיעו ארצה נשללה מן הנשים ההזדמנות לכבוש תחומי עבודה חדשים כמו החקלאות וה**שמירה**.

מבין השמות המודגשים העתק ארבעה שמות במשקלי שמות הפעולה בבניינים שונים. ציין את הבניין של כל שם פעולה.

שם _____, הבניין: _____
 שם _____, הבניין: _____
 שם _____, הבניין: _____
 שם _____, הבניין: _____

ב. לפניך שלושה צמדים של שמות פעולה. לכל צמד – שורש משותף.

הַלּוֹאָה הַלּוִיָּהּ _____
 הוֹדָה הוֹדָאָה _____
 הַשְׂרָה הַשְׂרָאָה _____

(1) ציין בקו שלאחר כל צמד את השורש המשותף של המילים בצמד.
 (2) בחר בצמד אחד, וכתוב משפט או צירוף לכל מילה.
 משפט / צירוף למילה הראשונה

משפט / צירוף למילה השנייה

ג. לפניך צמד נוסף, שכל מילה בו גזורה משורש אחר.

וְדוּי וְדוּא _____

ציין את השורש של כל מילה.

14. א. לפניך קטע, ובו שמונה שמות מודגשים.

שוויון מגדרי בין גברים לנשים אין פירושו שעל הנשים להיות דומות לגברים, אלא שה**שוונות** של הנשים לא תפגע באפשרויות שלהן להתקדם. למשל ה**זכות** של אימהות לילדים קטנים ליהנות מקיצור שעות העבודה, והבחירה של נשים רבות במשרה המאפשרת להן **גמישות** בשעות העבודה, לא אמורות לפגוע ב**יכולת** שלהן להגיע לתפקידים בכירים, ולא אמורות למנוע מהן **ביטחון** בתעסוקה.

לפניך טבלה ריקה.

מיין בטבלה את השמות לפי דרך התצורה שלהם, וכתוב בראש כל עמודה את דרך התצורה של השמות בה.

ב. (1) לפניך קבוצת שמות.

הקף את השם היוצא דופן מבחינת הגזרה.

שְׂטוּת חֲטוּי טָעוּת נִקְוִי

(2) לפניך צירופים ובהם שמות מודגשים.

הקף את השם המודגש שהצורן הסופי בו הוא □ נִי.

צירוף שמני מסלול עיוני שימוש חסכוני טיעון הגיוני

(3) לפניך קבוצת שמות.

הקף את המילה שלא חדרה אל העברית מן הלעז.

בלון סבון סלון מכון

لا تكتب في هذه المنطقة

15. א. לפניך קטע שחסרים בו חמישה פעלים.

קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את הפועל המתאים על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: המורה התחשב (ח-ש-ב) בתלמיד.

אף על פי שבשנים האחרונות _____ (צ-ר-פ) נשים

רבות לשוק העבודה, עדיין יש נשים ש _____ (ק-ש-י/ה)

להתקבל לעבודה ולהתבסס בה לעומת גברים. במקומות

עבודה רבים סבורים שהאישה אינה המפרנסת הראשית,

ושהמשכורת שהיא _____ (ר-ו-ח) היא משכורת שנייה.

מחקרים _____ (ר-א-י/ה) כי בתחומים מסוימים למעלה

ממחצית הנשים נושרות מן העבודה בגילים 35-40. יש הסבורים כי

נשירת הנשים _____ (ג-ר-מ) בגלל הקושי שלהן לשלב בין

עבודה למשפחה.

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

/המשך בעמוד 19/

ב. לפניך קטע שחסרים בו שבעה שמות.

קרא אותו, וכתוב בכל מקום ריק את השם המתאים, על פי השורש שבסוגריים. אין צורך לנקד.

דוגמה: **תגלית (ג-ל-י/ה)** זו שיפרה את איכות החיים של רבים.

נשים רבות העומדות בראש משקי בית נאלצות לפתח שיטות שונות ל _____ (ש-ר-ד) כלכלית. פיתוח עסקים קטנים יכול לסייע לשנות את המצב הכלכלי של נשים. משום כך נשים רבות בעולם עוסקות ביזמות. לפני כשתים-עשרה שנה הפעילה אחת המכללות בארץ תכנית ל _____ (ע-ד-ד) יזמות. _____ (ש-ת-פ) נשים בתכנית יכולה לתרום ל _____ (ע-צ-מ) אישית ולחיזוק ה _____ (ד-מ-י/ה) העצמי שלהן. שילוב נשים יתרום ל _____ (ע-ל-י/ה) חלקן בשדרת הניהול והיזמות של ה _____ (ד-י-ו-נ).

/בהמשך דפי טיוטה/

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

لا تكتب في هذه المنطقة

لا לכתוב באזור זה